

AV TUVA BJØRKVOLD, FORFATTER, RESSURSLÆRER FOR NYSGJERRIGPER OG STIPENDIAT I NORSK VED HØGSKOLEN I OSLO OG AKERSHUS

Skolen skal bidra til at elevene reflekterer over sin egen læring, forstår sine egne læringsprosesser og tilegner seg kunnskap på selvstendig vis. (Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen, Kunnskapsdepartementet 2017, s. 12.)

Refleksjon over egen læring og evne til kritisk tenkning er vektlagt enda sterkere i den nye, overordnede delen til læreplanen. Elevene skal reflektere over egen læring og forholde seg til kunnskap på et selvstendig vis. Sentralt i refleksjonen blir således å kople det en lærer, til det en kan fra før, og til de verdiene en har.

Refleksjon rundt lesing er framhevet i rammeverket for de grunnleggende ferdighetene, og vi kjenner det igjen fra oppgavene i de nasjonale prøvene: å reflektere over og vurdere form og innhold i tekster. Det framheves at det å reflektere blant annet innebærer å vurdere innholdet ut fra fagkunnskap og egne erfaringer. Dette bør elevene få muligheten til fra de starter på skolen, uansett lesenivå. Å vurdere kritisk det de leser, og kople det til egen kompetanse er viktig for å opprettholde nysgjerrigheten elevene har når de kommer til skolen. De trenger også å lære at ikke alt de leser, er riktig.

Denne gangen skal elevene lese de korteste tekstene i Nysgjerrigper-magasinet, faktaene presentert gjennom Visste-du-at-setninger og en illustrasjon. Selv om tekstene er korte, er de ikke enkle å lese. For å få nok ut av disse bør leseren sette av tid til å reflektere gjennom spørsmål som:

- Likner dette på noe jeg har hørt før?
- Kan det virkelig stemme med det jeg vet fra før?
- Hvorfor er den illustrasjonen laget til akkurat den setningen?
- Hva har dette å si for meg?
- Kan jeg bruke kunnskapen til noe?

Å reflektere handler med andre ord om å bremse opp lesingen og kople inn seg selv. Hva betyr det jeg leste for meg? Det er noe helt annet enn å forstå hva ordene betyr. Ved å reflektere trekkes verden utenfor inn i lesingen. Forkunnskaper blir koplet på, og dermed oppstår ny kunnskap for leseren, som går utover det som egentlig står i teksten. Det betyr videre at hver leser vil sitte igjen med ulike refleksjoner, selv om de har lest samme tekst.

Jobb med Visste-du-at-tekstene sammen

Begynn med første faktum i fellesskap: «Det finnes både nordlys og sørlys.»

Still spørsmål til klassen: – Likner det noe dere har hørt før?

(Har de hørt om nordlys? Har noen sett det selv, eller på TV? Hva er egentlig nordlys?)

– Kan det virkelig stemme med det dere vet fra før?

(Før har de kanskje bare hørt om nordlys, hva kan da sørlys være? Hvorfor har de ikke hørt om det før?)

– Har dette noe å si for dere? (De vil kanskje se sørlys når de er på reise, men aldri i Norge.)

Gjør deretter det samme med neste sak: «Sjokolade kan være giftig for hunder.» Husk at ingen refleksjon er gal. Det sentrale er at elevene tenker selv. Så kan elevene fortsette med de andre Visste-du-at-sakene selv.

Les
KROKEN

Av Tuva Bjørkvold

Oppgaver til «Visste du at»

1. Hvor mange ganger kan dere brette et ark i to?

Jobb to sammen. Dere trenger ark i tre størrelser.

- Hvor mange ganger kan dere brette et ark i to? Gjøtt først.
- Prøv å brette et ark. Hvor mange ganger fikk dere brettet det?
- Tror dere at dere klarer å brette et større ark flere ganger enn et mindre ark?
- Prøv selv.
- Hva finner dere ut?

2. Reflekter - tenk selv

- Les én og én Visste-du-at-sak. Bruk spørsmålene til å reflektere og snakke sammen.
Eksempel: «Sjokolade kan være giftig for hunder.»

Reflekter:

- Likner det på noe vi har hørt før?
- Kan det virkelig stemme?
- Hva har dette å si for meg?
- Kan jeg bruke kunnskapen til noe?

- En stalaktitt ...
- Vann koker ...
- Noen fisker ...
- I Asia finnes det en slange ...
- Det er umulig å brette ...
- Hakkespetten kan ...

3. Detektivlesing

- Hva skjer når vann koker?
- Hvordan blir istapper til?
- Hvorfor får ikke hakkespetter vondt i hodet av å hakke?

NYSJERRIGER

En hund etter reggae

Hvis vi skal vurdere hunders musikksmak, er de nokså kule dyr.

TEKST: BENE INKJAN TUBRUE

Mange dyr (og planter) har vist at de liker noen typer musikk bedre enn andre. Når de hører musikk de ikke «liker», blir dyr stresset og urolige, og planter vokser dårligere. Men musikk de liker, får dem til å bli

avslappet og rolige og vokse bedre. Vi vet jo selv at vi blir glade og i godt humør av å høre på god musikk!

Fem typer musikk
Skotske forskere spilte fem forskjellige typer musikk for hunder i en kenne: lett rock, motown, pop, reggae og klassisk. De så på hvor stresset hundene ble, ved å måle pulsen deres, se hvor mye de beveget seg og en del

« Reggae og lett rock er favorittmusikken til de fleste hunder. »

andre ting. Det viste seg at hunder ser ut til å ha personlig musikksmak, akkurat som oss – noen liker best én type musikk, andre liker noe annet. Men i det store og hele var det reggae og lett rock som var favorittmusikken til de fleste. Det fikk hundene til å slappe av og kose seg.

Bob Marley
Så neste gang du skal kose deg med hikkja, kan du sette på litt Bob Marley-musikk og kule'n skikkelig!

« Hunder har personlig musikksmak »

Neen, fisker kan smake med hele kroppen!

fordi de har smaksceller i sløset.

I Sola finnes det en slange, Citryopelen paradisi, som kan bli blått.

fordi den har blå blod.

Det er umulig å brette et papirark mer enn sju ganger.

Prøv selv!